

Elpidifor TITOV (1896-1938)

În prezentarea și traducerea lui Leo BUTNARU

S-a născut în familia unui preot-misionar și a unei învățătoare, în Bureatia. A studiat la Seminarul Teologic din Irkutsk, de unde, la 17 ani, chiar dacă are rezultate eminente la învățătură, este exmatriculat provizoriu pentru atitudine de liber-cugetător. După absolvirea Seminarului lucrează învățător. A fost redactorul ziarului „Steaua Pacificului”, unul din fondatorii asociației scriitoricești „Șlepușii” din Irkutsk. Autorul primului „Dicționar tunguz”. A publicat o singură carte, „Versuri. 1918-1922” (Irkutsk, 1923). În ultimii ani ai vieții s-a consacrat eminent studiilor științifice. În 1937, Elpidifor („purtătorul de speranță”) Titov cade jertfă represaliilor staliniste

(executat în 1938), acuzat de legături cu organizatorii unei grupări contrarevoluționare din Extremul Orient.

Chiar dacă e din rândul epigonilor, mai multe din poemele sale au zvănciri de originalitate, citite azi rezistând prin stilistica lor, prin metaforele ingenioase, exotice, de sorginte și coloratură siberiană, japoneză, chineză. Titov e mai curând apropiat de akmești, în travaliu prozodic orientându-se spre M. Kuzmin, N. Gumiliov, M. Zenkevici.

Cu alte cuvinte, poetul e dintre cei din vecinătățile avangardismului, uneori joncționând eficient cu acesta.

CÂNTECELE TUNGUZILOR DIN BAZINUL AMURULUI

I

Fruntea ta – lasă-mă să o înfaș ca o bandă frontală!

Mă gudur alintat, precum cercelul prelung se gudură-alintă lângă obrazul smead.

Te voi strânge ca un pieptar cusut meșteșugit cu mărgelile albe, sinilii și negre;

Mă voi lipi de tine ca un șorț din crepdeșin chinezesc înflorat;

Cu acest brâu lat dimpreună pieptul să ți-l încingem;

La șorțul tău să fiu de brelocuri zângănitore,
când tu atingi grăbită pâna iurtei,
îndepărtându-te cu pași ușori și repezi, –
Fă-mă breloc zângănitore la șorțul tău!

II

Ție – celei cu frumoasele icre ale picioarelor! – îți doresc coapsele,
Cum aș mai zbura întru-ntâmpinarea ta
Și cu acest braț încordat să te cuprind și să te sărut, să te tot sărut...

Te-aș înconjura cu iubirea, cum cu plasă-i înconjurat negrul sobol,

Ca o plasă cu clopoței de aramă cu care-i înconjurat scumpul sobol, –

Te-aș înconjura cu dragostea și fericirea. (1921)

NEOLITIC (epoca pietrei șlefuite)

Les Hommes de cette époque sont des dolichocéphales...

Ch. Debierre, „L'Homme avant l'histoire”. P. 1888, p. 178.

Din nou cleștele disperării
Îmi strivește tâmpilele.
Nu văd dimineața înflăcăratelor sultănele
Și nicidecum nu mă-mbată primăvăratice iele.

Prisma are atâta nevoie de confortul gotic,
Rămâne fidel zăvorul ruginit.
Viețile în neolitic sunt triste
În triumghiul nasului turtit.

O, adânc întristate dolicocefale!
Eu sunt ultimul vostru strigăt gelos,
Și, înclinându-mă, sărut în negre ovale
Un chip lat și fălcos.

Să uităm sulițele de piatră
Și fumul focurilor de rugă ce înălțați.
Noaptea, în peșteri, încântate gemete de muieri
Și plânsetul copiilor speriați.

Acum holbați orbitele coșmarești,
Căscând gurile știrbe, jimbate,
Însă nopțile, știu, voi visați

Bucăți de nefrit, însângerate. (1922)

O, adânc întristate dolicocefale!
Eu vă sunt ultimul semănat.
Dimineața avară, în pirostii, din munți
Adună opalul mort, împrăștiat. (1921)

* * *

Când se revarsă zorii
și zarea
precum prima iubire
inundă cu solemnul potop de lumină
apusul neliniștit;
când vrăbiile trezite din somn
presimțind dezghețul de februarie
se sfătuiesc între ele despre una, alta, –
(posibil, despre cuiburi și ouăle pe care le vor depune-n ele);

Când, asemănătoare vulpilor urmărite,
rotocoalele de fum roșcat ale hornurilor
înalbăstrite

se dispersează în cer
lăsând umbre-nguste peste acoperișuri
înflăcărare;

când mânji noateni
mânați la adăpat
nechează

cabrându-se sforăitor
arcuindu-și cu mândrețe gâturile
și ridicându-și cozile tușinate, –
când se-nstăpânește dimineața

mie îmi vine să plâng și să-i mulțumesc
cuiva

(oare nu acestor munți, smeriți străjeri ai
eternității,
sau păienjenişului din ungherele bibliotecii
mele?)

pentru că eu sunt viu
pentru că primăvara aceasta e timpurie,
pentru că fânul ne va ajunge până la

ierburile din mai,
pentru că albinele au iernat în bună stare,
pentru că, iată, curând e martie și trebuie să

ne pregătim
de scoaterea stupilor, aranjarea prisăcii. (1922)

* * *

Pe harta veche, preocupat,
Îmi trec degetul arătător.
Chiar în acest martie îmbietor
Tu nu vei pleca de acasă?

Să uiți totul, legăturile cu străinii,
Să semnezi și să te strămuți la nord.
Tu vei sta sus, pe punte,
Înfruntând vântul tăios.

Iar acolo, la Anadîr,
Vei fi considerat *amerikan man* –
Dragoman pentru Siberia,
Cercetătorul muierilor ciucci.

Iar dincolo – Canada, metropole,
Cultură, *ladies* și *capstan*.
Iar tu în chipiul tras pe ochi
Arăți a bogătan palid la față.

Ajunge! Beatrice și suratele ei – peste bord!
Zife as Love is sweet.
Mocasini, cațaveica de blană, *breeching*,
Și cartea despre ciucci a lui Nordqvist.

* * *

Pe cenușul cer al sticlei
Lăstunu-n zbor țipă pătrunzător
Ne-nduplecat și lugubru
Tânjirea-ncordează arcul.

Cuprins de spaimă, înțepenind,
Eu aștept pașii tăi.
Însă opațul e stins
Și ițe de-ntuneric se țes tot mai des. (1922)

ÎN CEAINĂRIE

I

– „În grădina mea înfloresc azaleele
Și colindă flamingo sinilii”...
– Mie seara-mi pare prea scurtă...
Ce mai lucesc în noapte ochii tăi!

Nu trebuie să cânti răscolitor din koto¹,
Eu voi săruta aceste degețele
Și netede picioare, și acest coc –
Încordat și nesupus lujer de tuia.

Nu aprinde flacăra-n felinare și
Cu mâna-ți fierbinte nu da la o parte
paravanul...
Ce bine e!
Bâzâie găzele prinse în plasă.

II

Pe rogojină, pentru mine micuța maiko²
Dansează radioasă și desculță
În revărsările argintii de shamisen³.

Iat-o că ridică, largi și prelungi,
Înfloratele mâneci de mătase,
Până la călcâiele roze desfăcând evantaiul
amplu...

Și tot mai iute, ca o petală de vișin,
Luată de învârtejirile de-aprilie,
Maiko se-nvârte pe galbena rogojină de
orez.

III

Dinspre golf a prins să adie briza crăpatului
de zori.

Prin indolenta ceață sinilie
Albesc pânzele bărcilor de pază.

La balcoane s-au stins micile felinare,
Ruptă e struna shamisenului.
Iar micuța maiko cu mânuțele-i subțiri,
Acoperită cu veșmântu-i sfâșiat,
Ca un fluturaș dormind pe-o crizantemă –
Stă nemișcată pe saltea. (1922)

1. Koto – instrument nipon cu coarde,
asemănător cu harpa.

2. Maiko – ad litteram „fată dansatoare” ;
numele dat ucenicilor gheișe din Kyoto și Osaka. La
Tokio se numesc hangyoku („jumătate de piatră
prețioasă”) sau oshaku.

3. Shamisen – instrument popular japonez,
având atașată cutiei de rezonanță o tijă lungă și
subțire pe care sunt întinse cele trei corzi.

când
se-nstăpânește
dimineața

mie îmi vine să
plâng și să-i
mulțumesc
cuiva

(oare nu
acestor munți,
smeriți
străjeri ai
eternității,

sau
păienjenişului
din ungherele
bibliotecii
mele?)

pentru că eu
sunt viu

pentru că
primăvara
aceasta e
timpurie,

pentru că
fânul ne va
ajunge până la
ierburile din
mai...

traduceri

Echipa Filialelor Sibiu-Pitești, învingătoare la Turnirul de Poezie – Neptun 2016

Desfășurată într-un format extins, cu participarea Filialelor Chișinău (prima echipă, învingătoare precedentei ediții de la Balcic), Sibiu-Pitești (a doua echipă), Alba-Hunedoara, Târgu Mureș și Brașov (a treia

Juriul Turnirului.
Foto:
Laurențiu-Ciprian
Tudor

echipă) și Sud-Est, Dobrogea și Bacău (a patra echipă), ediția din acest an a Turnirului de Poezie, a șasea, desfășurată la Neptun, în perioada 7-10 iulie, a fost câștigată de echipa Sibiu-Pitești, în componența Ioan Barb, Mircea Bârsilă, Liviu Capșa, Virgil Diaconu, Emil Cătălin Neghină și Ioan Radu Văcărescu, șase poeți cu stiluri diferite, individualizate, potențate însă într-o formulă lirică puternică și expresivă.

Toți cei enumerați mai sus, într-o ordine, evident, de „catalog”, au convins prin prestațiile lor lirice un juriu prestigios, alcătuit din Nicolae Manolescu (președinte), Gabriel Chifu, Angelo Mitchievici, Adrian Popescu, Traian Ștef și Alex Ștefănescu (membri), cu excepția președintelui, tot într-o enumerare strict alfabetică.

În plus, și la fel de important, Cununa de Lauri de la Tomis, ediția 2016, i-a revenit lui Mircea Bârsilă, câștigător ex aequo, împreună cu Leo Butnaru, iar Premiul de Popularitate, prin votul tuturor participanților la lecturi, poeți și spectatori, lui Ioan Radu Văcărescu. Deci, pentru echipa Sibiu-Pitești, trei premii dintr-o, bine țintită, lovitură lirică.

Desigur, dincolo de aceste distincții, ceea ce rămâne, în primul rând, este vibrația poetică din sala de consiliu a casei Scriitorilor de la Neptun și din sala de conferințe a Hotelului Rio din Jupiter, unde s-a desfășurat întâlnirea de gală cu publicul și decernarea premiilor, și unde, prin cuvântul a doi dintre membrii juriului, Nicolae Manolescu și Alex Ștefănescu, precum și prin intensele recitaluri poetice ale laureaților acestei ediții și ale precedentelor, Gabriel Chifu, Adrian Popescu și Arcadie Suceveanu, s-a întruchipat o puternică și vibrantă pledoarie pentru poezie, în general, dar și în susținerea poeziei române contemporane.

Și ar mai fi, desigur, bucuria întâlnirii între poeți din zone și spații culturale diferite, într-o grădina înverzită deasupra mării, umbrită de pomi și hașurată de zboruri de pescăruși, cu

schimburi de cărți și împărtășiri de gânduri și speranțe și proiecte poetice care nu trebuie să eșueze în simple reverii.

Și amintirea, peste timp, a spadasiilor, cu un Leo Butnaru, veșnic în formă maximă, cu molcomul (ca „prezență”) și involburatul (liric) Ion Tudor Iovian, cu Mircea Bârsilă și puternica sa poezie cu fibră de pământ izvoditor, cu intransigentul, uneori cam prea neguros, Virgil Diaconu, cu dragii noștri basarabeni, poeți adevărați, Arcadie Suceveanu, Irina Nechit, însoțită de fermecătoarea sa nepoțică, Grigore Chiper, Dumitru Crudu, Teo Chiriac și Nicolae Popa, cu sensibilul trio feminin din echipa Filialelor Sud-Est, Dobrogea și Bacău, Ruxandra Anton, Silvia Bitere și Emilia Dabu, sub permanenta ocrotire a lui Corneliu Antoniu, cu hunedoreano-sibienii Ioan Barb, Emil Cătălin Neghină și Ioan Radu Văcărescu, mușchetari lirici cu vocația duelului cavaleresc, cu toți ceilalți, mai juni sau mai maturi, dar bine înstăpâniți în teritoriul lor poetic.

Turnirul de Poezie, un excelent proiect al USB, alături de multe altele, organizat la această ediție cu sprijinul financiar al Ministerului Culturii și în colaborare cu Primăria municipiului Mangalia, care trebuie dus mai departe, poezia și poeții în „arenă”, în confruntare benefică, fiind o modalitate de a menține vie creația lirică, de a-i da strălucire și prin glasul competitorilor și prin bucuria din ochii unui public iubitor de aleasă rostire poetică.

LIVIU CAPȘA

„Amoralitatea unei singure culori”

(urmăre din p. 3)

D. P., un caracter pînă una-alta imprecizabil, așa cum, privind unele persoane, nu-ți poți da seama cu ușurință căruia sex îi aparțin.

Efemerul ca o paradă a modei pe care o prezintă sezonier eternitatea, cu toalete care de care mai extravagante.

La o margine de drum, un copac aidoma unei guri știrbe prin care trece monodia vîntului de noiembrie.

Cuvintele spuse de Teoctist Arăpașu, da, de către fostul patriarh Teoctist, în fața lui Ceaușescu, în 1986: „Prețuim la cea mai înaltă valoare capacitatea geniului dvs. creator, adevărat făuritor al vieții noi din țara noastră, gândirea dvs. punînd pecetea păcii și a iubirii de patrie pe toți cei zidiți și creați în scumpa noastră patrie. În fiecare nouă zidire, fiecare lăcaș, fiecare izvor de lumină și viață poartă pecetea gândirii dvs. geniale, a dragostei față de popor și de țară, poartă pecetea păcii a cărei vocație o transmiteți cu toată dăruirea și atîta hărnicie în această epocă pe care o trăim cu toții și pe care, pe bună dreptate, o numim «epoca Ceaușescu». Făcînd parte din această epocă, noi sprijinim înfăptuirea ei”. A. E.: „Să-ți faci cruce, desigur. Dar e de ajuns?”.

Cabotin cu fiecare din gesturile sale, cu fiecare din respirațiile sale. Pînă și umbra ce-o lasă e cabotină.

Oare din fascinația pe care o exercită și acum asupra ta amintirea copilăriei, provine interesul constant ce-l porți istoriei? Istoriei intuite încă de la o vîrstă fragedă drept o copilărie a umanității, o copleșitoare copilărie, incapabilă a se încheia.

Rătăcite, vai, suspinele sale în labirintul de sunete, culori și miresme al textului ce le împiedică a mai ajunge la suprafață.

Un pericol al democrației. „Marii gînditori, Hristos, Lao Zi vor dezvălui adevărul, oamenii mai prejos de ei în duh, ucenicii (Pavel), îl vor coborî, îl vor adapta majorității. Majoritatea îl va coborî și mai mult, va născoci legende. Cu cît este mai larg cercul, cu atît este mai mărunț adevărul. Iar apoi se vor ivi oameni străini de credință care vor consolida totul” (Tolstoi).

Sinceritatea nu e doar instrumentul confesiunii lirice, ci și cel al integrării lucrurilor, în absența căruia acestea nu răspund autorului în cauză. Pentru montarea unui asemenea dialog, e nevoie de-o încredere mutuală.

Obişnuiești desigur a-ți ordona activitățile zilei. Unele din ele îți apar din capul locului prea puțin atractive, chiar nesuferite, dar nu o dată acestea sînt, vai, obligatorii. Deși ai dori din suflet, nu te poți eschiva de la ele. Se întîmplă însă nu o dată să intervină o ciudată mobilizare emoțională care te ajută să le duci pînă la capăt, chiar cu rezultate mai bune decît cele previzibile. Un puseu de milă pornind dintr-un strat afund ca-n fața unei ființe neajutorate...

„Nu există tragedie acolo unde spectatorul se simte superior personajului” (Jean-Marie Domenach).

De la Carol Mălinescu cetire: posesorii de pisici trăiesc cu opt ani mai mult decît cei care nu au pisici în preajmă.

Între voioasa vorbă de spirit și cumpănită, disciplinată frază sapiențială e o deosebire sub unghiul cineticii. Pe cînd prima e (prea) mobilă, a doua tinde la imobilitate. Vorbele de spirit, aidoma unor fluturi cu palpitul de aripi în preajma zidurilor cu iz de vechime ale înțelepciunilor.

Dacă într-un galantar se află alături de o serie de bijuterii de mare calitate și una așa și așa, ultima poate scăpa neabgată în seamă. Fără a

prejudicia astfel eclatanța ansamblului.

„Contemplat îndelung dealul de peste Pad și notat că de fapt totul e alcătuit din parcuri, vile, străzi cunoscute și arhicunoscute. Unde este interesul pentru *sălbatic* care totuși te inspiră? Ceea ce se întîmplă cu *sălbaticul* este că ajunge într-un loc cunoscut și civilizat. *Sălbaticul* ca atare nu are în fond realitate. Este ceea ce *erau* lucrurile în măsura în care sînt inumane. Dar lucrurile, în măsura în care sînt interesante, *sînt* umane” (Cesare Pavese).

Enorma dorință de-a face un lucru întrucît îți dă senzația că l-ai și făcut. Resorbit, efortul efectuării sale comasează potențialitatea cu împlinirea.

Începutul unei zile radioase, alintînd extremele. În transparența sa, ființa se umple calm cu neființa cum un pahar se umple cu apă.

Un vis îmbîcsit de termeni, termeni îmbîcsiti de sonorități, sonorități îmbîcsite de vidul aflat la treabă.

Histrionismul regretelor care, proțăpindu-se într-o perspectivă publică, își riscă autenticitatea. Veritabilele regrete nu se arată în lume, asemenea organelor noastre intime.

„Beijingul se află în pericol. Capitala chineză se scufundă din cauza greutății uriașe a clădirilor și a creșterii populației. Unele părți ale orașului se afundă cu 100 de milimetri pe an. Procesul e deosebit de periculos pentru populație și infrastructură. Scufundarea a început din anul 1935, dar în ultima vreme s-a accelerat. O altă cauză a fenomenului îngrijorător este pomparea a tot mai multă apă din subsol pentru a face față cererii unui număr din ce în ce mai mare de locuitori” (Click, 2016).

A fi cu adevărat singur înseamnă a te simți în același timp plin de tine însuși și pustiu.

Sinceritatea nu e doar instrumentul confesiunii lirice, ci și cel al integrării lucrurilor, în absența căruia acestea nu răspund autorului în cauză. Pentru montarea unui asemenea dialog, e nevoie de-o încredere mutuală.

Dumitru Augustin Doman

Muzeul Instalatorului Dorel sau o nouă avangardă

* Nimic din ce e absurd nu-i e străin lui Ion Barbu

Ion Barbu ot Petrila este cunoscut ca un artist total, cu nenumărate idei originale, ca să nu le zicem de-a dreptul trăsnete, pe care – spre deosebire de alți artiști doar începători de proiecte sau înțepeniți în proiecte – el le și pune în practică. Cea mai nouă realizare marca Ion Barbu – inaugurată în 23 iulie a.c. la Petroșani – este Muzeul Instalatorului Român, al cărui patron spiritual este celebrul de-acum Dorel, meseriașul isteț care ratează/rasolește totul. Deviza sau sloganul muzeului parafrazează pe nemuritorul Marx: „Instalatori din toate țările, uniți-vă!” Inaugurarea propriu-zisă a fost făcută în cadrul mai larg, începută cu o zi mai devreme cu lansări de carte și cu recital poetic în cadru rustic la vreo șapte-opt kilometri de Petroșani, cu participare selectă: Adrian Alui Gheorghe, Adrian Popescu, Ruxandra Cesereanu, Nicolae Coandă, Ionel Ciupureanu, Gavril Țarmure... Manuscrise ale poezilor prezente, dar și ale altor celebri poeți contemporani au fost introduse în sticle și aruncate într-un iaz, ca mesaje pentru posteritatea imediată, mai curând pentru antumitate.

Muzeul Instalatorului Român este cel de-al patrulea proiect ionbarbian, după Casa Memorială Ion D. Sârbu de la Petrila, apoi Mother's Museum pentru cinstirea mamei sale (ca și a scriitorului Mihai Barbu, a profesorului Constantin Barbu și a doamnei Rodica Glont), casă în care nu se mai poate găti pentru că toate cratițele și oalele și cam totul a fost vopsit în bronz galben, pentru a aminti de „epoca de aur”, iar cel de-al treilea e Centrul Pompadou din curtea Minei Petrila care – după propria-i mărturisire – „vrea să dovedească în mod cât se poate de viu că două treimi de lumină este mină!”

Așadar, Muzeul Instalatorului Român este cea de-a patra ctitorie de acest fel a lui Ion Barbu, ctitorie gândită ca „un omagiu lui Rene Magritte, artistul care mi-a dovedit toată viața că lucrurile nu sunt niciodată așa cum le vede toată lumea”; de unde și conotația negativă a tuturor inscripțiilor de pe exteriorul clădirii, dar și multe din interior, în sensul că nu contează ce sunt obiectele din muzeu, contează ce NU sunt ele, unele fiind „contrazise” chiar sub ochii celor vreo două sute de participanți la inaugurare, fiind serviți, de pildă, cu bere la pahar de la un... hidrant, pe care e scris: „Acesta nu e un hidrant”. Aș zice că aceasta este găselnița genială a proiectului de la Petroșani: recuperarea a sute de obiecte vechi, de la butelii de aragaz, cărucioare, cărje, tablouri, manuscrise, televizoare alb-negru cu tot cu Ceaușescu pe ecran, tricouri cu inscripții nebune, obiecte de lenjerie intimă, unelte și scule din toate domeniile, colaje de obiecte de artă și de obiecte a/anti/non artistice etc., etc. și punerea lor într-o lumină/negură inedită. Maestru de ceremonii, alături de Ion Barbu, a fost Ovidiu Mihăiță, directorul Teatrului Scârț din Timișoara, un alt „nebu” gen Ion Barbu, ctitor și el al unui asemenea proiect. Inaugurarea a început cu tot ce e în curtea muzeului: pomii inscripționați: „Ceci n'est pas Stejarul din Borzești... Plopul fără soț... Teiul lui Eminescu” (aici neputând fi așa ceva, pentru simplul motiv că toți erau pini), cu gardul de tablă colorată și inscripționat: Kierkegaard,

Roger Martid du Gard, cu WC-ul transparent și cu tron galben auriu, panglica tăiată fiind din hârtie igienică, apoi cu Triunghiul Bermudelor, un triunghi marcat cu panglică tricoloră între trei pini, în care apar trei păpuși cu capul îngropat și cu picioarele crăcănate în aer, cu o mașină marca Matiz suspendată pe roți de căruță pe care scrie „Ceci n'est pas un Matisse” și pe care IB a reproduș niște desene chiar de Matisse, vă dați seama, cele cu iile românești.

Cele patru ziduri ale clădirii muzeului sunt o „varză” multicoloră, un colaj de obiecte reale sau doar desenate și scoase în evidență, cum spuneam, ca nefiind ceea ce vedem noi: „Ceci n'est pas un aspirator, un pick-up, un miroir, un ordinar, un adevărat că în poză e un calculator de buzunar, un cintre, un violon, un kunta-kinte (o minusculă păpușică neagră)...

Nu se va înțelege nimic din acest text dacă nu vom face măcar o sumară tablă de materii a obiectelor imposibile ale lui Dorel din muzeul lui Ion Barbu de la Petroșani: o roabă fără roți, un abajur întunecat din „epoca de aur” pe care scrie LUMINĂ, sticle și farfurii galbene, tot așa, fiind ele din aceeași epocă, un pick-up cu un fund de lemn cu ceapă roșie și ardei pe post de disc de vinil, o combinație de telefon fix cu instalație de duș, un Marx cu mașina de tuns înțepenită-n barbă, un televizor pe ecranul căruia se află Ceaușescu cu jumătate de față alb-negru și jumătate colorată, deci „PARȚIAL COLOR”, un alt televizor, de data asta color, din zilele noastre, cu avertismentul nostru de fiecare seară, răstălmăcit, parafrizat: „AP Acest program conține scene de o prostie feroce, simulări de acte intelectuale și scene de-o cretinătate nudă”, un scaun numit Statul românesc plin de pioane, un glob pământesc în care continentele sunt Moldova, Oltenia, Ardeal... Așadar, nimic din ceea ce e absurd nu-i e străin lui Ion Barbu, translatorul perfect al lui Dorel cel celebru.

La inaugurare a participat primarul Petroșanilor Tiberiu Iacob Ritz, un primar, iată, cu simțul umorului, care a tăiat cu un bonfaier „panglica”: un fier beton tricolor, desigur. La intrare a funcționat un sistem de securitate, un filtru mânăuit de o frumoasă tânără formată dintr-un pământesc multicolor cu care erai controlat la subțiori și printre picioare. Cuvântul de deschidere l-a rostit poetul Adrian Alui Gheorghe. Îl redăm integral, fiind o reflexie fidelă și spumoasă a inițiativei lui Ion Barbu:

„Cîteva date, în completare, la fișa de cadre a instalatorului Dorel.

S-a născut, s-ar părea, odată cu instaurarea Republicii ...! Sau la 23 august?

Locul nașterii este și el imprecis. Exact ca la Homer, a cărei baștină și-o revendică de milenii șapte cetăți, și în cazul nostru mai toate orașele și satele din România își dispută calitatea de loc de origine a lui Dorel, instalatorul.

Am să rețin doar cîteva lucruri dintre cele atribuite lui Dorel, ne-ar trebui zeci de tomuri pentru a cuprinde totul.

Dorel ne-a făcut autostrăzile, însă nu oricum ci în stilul său: suspendate, adică. Și sînt atît de suspendate, atît de sus, încît nu le vede nimeni. Doar cîte un ministru, în zborul său cu avionul spre o destinație de concediu exotice le zărește iar la întoarcere povestește despre ele. Cu

mîndrie. Da, le-a văzut, sînt acolo. Poporul să stea liniștit, să muncească eventual, să ajungă pînă la ele.

Dorel ne-a făcut rețeaua națională de drumuri, întortocheată, ondulată, plină de curbe și asta dintr-o pornire încărcată de metafizică: să nu știi, în timp ce înaintezi, dacă vii sau dacă te duci. El a tradus, astfel, teoria ondulațiunii universale, enunțată mai înainte de o liotă de filozofi.

Dorel ne face politica din 1945 încoace. Deși sunt două etape, din 1945 pînă în 1989 și de acolo pînă azi, principiul după care s-au format și structurat parlamentele a rămas cam același: Proști, da' mulți! Această consecvență, englezească aproape, ne dă, practic o identitate în rîndul celorlalte țări. Ion Iliescu însuși l-a avut consilier de nădejde pe Dorel. Au colaborat de minune.

În politică Dorel este cel care a pus în practică în societatea noastră celebra teorie a lui Jean d'Ormesson, despre inaptocrație. Adică cei mai puțin capabili să conducă sînt aleși de cei mai puțin capabili să producă.

Dorel ne distrează în fiecare zi: nici nu mai știe ce să inventeze ca să ne binedispună. Are o putere de autotransformare teribilă. Se deghizează în primar, în ministru, în profesor, în doctor, în inventator, în gropar, notar, clopotar.

Proiectează terenuri de fotbal în pantă, face blocuri fără scară interioară, promite să dea tot ce nu are. O bănuială: Dorel i-a luat locul miticului Mitică!

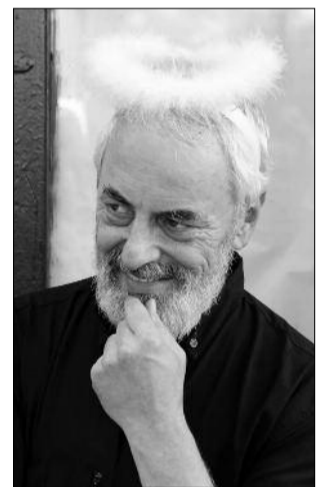
Ajunge cu subtilitatea deghizamentului atît de departe, încît românul se uită uneori în oglindă și strigă speriat: Au, Dorel!

Acum are și muzeu! S-a învîrtit și de data asta, măi dragă!

Al dracului, Dorel!”

Undeva, pe un zid exterior, poate că o altă deviză justifică existența muzeului, o zisă celebră a lui Picasso: „Mi-ați dat o casă, vă dau un muzeu!” Cam pe aci trebuie căutată dimensiunea gravă a proiectului, trezirea din răsul homeric de la tot pasul. O nouă avangardă stă, la propriu și la figurat, etalată în centrul Petroșanilor. E de văzut, de vizitat, deși – în spiritul absurdului din muzeu – nu se știe încă de poate fi vizitat, pentru că nu există un custode, un muzeograf. Asta, ca o părere proprie, s-ar putea să fie o „sinteză” între intoleranța artistului total Ion Barbu care are o replică celebră: „În materie de... eu sunt singurul!”, deci refuzând colaborarea cu cineva din Valea Jiului, și strămoșeasca birocratie administrativă românească.

Ion Barbu ot Petrila

Fotografiile de OVIDIU MUNTEANU

non fiction

„Pînă cînd se va demonstra (științific?) că tendința indivizilor de a scrie poezie e, totuși, o boală, cred că e bine să ne bucurăm de această anomalie”

ADRIAN ALUI GHEORGHE în dialog cu Angela Baci

„Fiecare om aspiră spre un absolut personal, spre un absolut colectiv, poezia e parte în această aspirație”

- Domnule Adrian Alui Gheorghe, mă bucur că ne-am revăzut la Piatra Neamț, la Primul Festival QPOEM, după o seară de lecturi publice la Curtea Domnească. A fost o primă editie reușită, ne-am bucurat să vedem atât de mulți membri **qpoem** prezenți, autorii cărților publicate în colecția cu același nume și, mai ales, un public numeros prezent la acest eveniment, cu toate că vremea nu prea a ținut cu noi, așteptam să vină ploaia și ne și pregăteam de...un important meci de fotbal! Deschiderea Campionatului European de Fotbal, mai bine zis, meci la care era prezentă naționala noastră...! Manifestarea de la Piatra Neamț a avut un generic, pe care l-ați propus de fapt, „fenomenul QPOEM”. De ce considerați că e vorba de un fenomen?

- Da, cred că există un „fenomen QPOEM”, care se desfășoară sub ochii noștri, nu știm însă care sînt, care vor fi, consecințele. Ca să vezi un lucru, privește-l de aproape, ca să-l cunoști, privește-l de departe. Nu avem încă distanța suficientă pentru a cunoaște consecințele acestui fenomen, care e un fel de adaptare a poeziei la mijloacele cele mai moderne de promovare. Oricum, ceea ce se întîmplă, la inițiativa lui Călin Vlasie, care a preluat din mers toate modalitățile noi de promovare ale poeziei, e una dintre provocările majore ale vremii noastre care privesc deopotrivă pe cititor, dar și pe autor; pe autorul care trebuie să fie un pasionat cititor, pe cititorul care intră în contact direct cu autorul. Mulți (dintre noi) spun că poezia e o religie și că ea trebuie să rămînă în spațiul intim, cel dintre pagina cărții și cititor; dar alții (tot dintre noi) spun că poezia trebuie să fie, da, o religie, dar care trebuie să coboare în stradă. Așa cum e fotbalul? Hai să delirăm și să ne imaginăm că pe stadioane ar fi confruntări poetice între poeți din zone diferite, generații diferite, țări diferite; cu transferuri de poeți de la o echipă la alta; că arbitrii ar fi criticii literari care ar fi prinși, la

un moment dat, că trucează meciuri, ar fi arestați, firește, casele de pariuri ar lucra spornic etc. etc. Da, e o glumă, dar la un moment dat, știm cu toții, poezia a coborît realmente, în arenă. La primele Olimpiade, cele clasice, concureau atletii și ... poeții. Așa s-a afirmat Pindar, de exemplu. Dar să revenim la QPOEM, ca fenomen. Sînt voci care amendează caracterul „de masă” al poeziei, cum sînt voci care apreciază acest lucru. Din punctul meu de vedere, așa cum și Călin Vlasie a intuit, e vorba, acum de o modificare a modului de promovare a poeziei și nu de o valorizare a ei, valoarea tot critica, cititorii și ... timpul o dau.

- Lumea se schimbă, paradigma umană se schimbă, cum credeți că evoluează poezia? La Piatra Neamț, la Turnul lui Ștefan cel Mare, au citit poezie peste 40 de poeți. Credeți că în poezia lor se regăsește poezia zilei de mâine?

- Poezia e un fenomen viu, evoluează odată cu omul, e parte în istoria fiecăruia și a tuturor. Poezia citită la Piatra Neamț a reprezentat poezia momentului „de la Piatra Neamț”, mai bine de patruzeci de voci s-au armonizat, au vorbit „pre limba lor”, au intrat în rezonanță cu atmosfera de la Curtea Domnească, cu audiența și cu istoria locului. Dacă am avea definiția absolută a poeziei, plus o unitate de măsură a sensibilității și a talentului, ne-ar fi simplu. Dar așa? Poezia e, în ultimă instanță, o aspirație. Fiecare om aspiră spre un absolut personal, spre un absolut colectiv, poezia e parte în această aspirație. Poezia zilei de mîine o va scrie și o va trăi lumea zilei de mîine. Poezia zilei de azi este apanajul lumii de azi. Fiecare timp cu poezia lui, de fapt. Cine îl citește pe Blaga azi, de fapt îl reinventează pe Blaga. Pe Bacovia, la fel. Sau pe Eminescu. Fiecare epocă reinventează poezia mai veche cu o nouă sensibilitate. Ca să răspund la întrebare, totuși: dacă vom mai avea cititori de poezie mîine, cu siguranță că la Piatra Neamț, la Festivalul QPOEM s-a citit și poezia zilei de mîine.

- Ne leagă o mai veche prietenie și prețuire, bucurîndu-mă de fiecare dată de reușitele dumneavoastră: o nouă carte, o distincție, un nou premiu. De data aceasta vă rog să îmi permiteți să vă felicit pentru cartea publicată la Editura „Paralela 45”, în Colecția „Opera Poetică”. Citind-o, mă întorc parcă în timp, cunoscându-vă la toate vîrstele poetice. Cum s-a născut aceasta carte și această colaborare?

- Invitația pe care mi-a făcut-o Călin Vlasie, de a aduna „opera poetică” într-un volum sau chiar două, m-a speriat la început. Acceptarea nu ar (fi) însemna(t) cumva recunoașterea faptului că am terminat-o cu poezia pe lumea asta, în condițiile în care simt că mai am multe de spus? Apoi mi-am spus că e vorba de o configurare a unei etape doar, că dacă mai am ceva de spus e un fel de a o lua de la capăt, cu alte cîteva cărți, două, trei, în care trebuie să mă reinventez. Un scriitor, cred eu, trebuie să se reinventeze cu fiecare carte în parte. Omul însuși se reinventează, de fapt, cu fiecare vîrstă. De asta cred că ne și sărbătorim aniversările, ca să devenim conștienți de noi înșine, să ne regîndim „povestea” personală. Deși am publicat „opera poetică” de pînă acum, bucurîndu-mă de un „cuvînt înainte” extrem de riguros formulat, sentențios, al lui Răzvan Voncu, trebuie să recunosc că sînt încă un poet viu, așa mă simt. Anul viitor voi veni cu o carte nouă de versuri, ceva care mă surprinde și pe mine scriind-o.

„Detest șovinismul, extremismul de orice fel. Am prieteni pe toate continentele, de toate rasele, cu care comunic cultural și uman fără nicio urmă de prejudecată”

- Cele două noi colecții OPERA POETICA și QPOEM, ale Editurii „Paralela 45”, au fost deja prezentate la Targul de Carte „Bookfest” București, la Primul Festival QPOEM pe care l-ați organizat și vor urma și alte lansări. Ajută acest gen de colecții să aducă cititorul mai aproape de carte, de scris, de poezie, de valoare? Mai ales îl poate aduce mai aproape de cartea publicată pe hîrtie? Sînteți directorul unei prestigioase Biblioteci publice, cea din Piatra Neamț, ce ne puteți spune, în aceste condiții, despre cititorul de poezie de azi?

- Din păcate cititorul de poezie de azi știe foarte puține despre scriitorul de poezie de azi. Am constatat acest lucru „în exercițiul funcțiunii” fiind, provocînd o mulțime de poeți de azi să vină la Bibliotecă, să citească, să lanseze cărți, să intre în dialog cu publicul de toate vîrstele. Din păcate sistemul de educație, școala, nu sînt conectate la literatura momentului, evoluează încă într-o dureroasă desuetudine. Facultățile de litere din România mai mizează pe elefanții didactici care nu au trecut pragul poeziei lui Blaga, Eminescu, traduși în teme tocite, fără orizont. Degeaba au apărut pe lume paradigme poetice noi, universuri poetice noi, autori, cărți, la facultățile noastre sunt profesori care încă mai tresar cînd aud de A Toma. Nu stau acum să analizez activitatea facultăților, deși am

Din păcate cititorul de poezie de azi știe foarte puține despre scriitorul de poezie de azi. Am constatat acest lucru „în exercițiul funcțiunii” fiind, provocînd o mulțime de poeți de azi să vină la Bibliotecă, să citească, să lanseze cărți, să intre în dialog cu publicul de toate vîrstele.

interview

suficiente date să propun stîrpirea mediocrității care s-a instaurat în multe centre universitare ...! La o facultate de litere din Moldova noastră, de exemplu, o profă coptuță bine (chiar așa!) la un curs de teatrologie, care ar fi trebuit să conecteze niște tineri la tendințele dramatice noi, să prezinte autori și opere care sunt capabile să modifice paradigme culturale încremenite, un an întreg a repetat pe roluri, cu masteranzii, un text de Alecsandri! Iubesc bătrîni, dar nu cînd sînt abuzivi și ... depășiiți intelectual. Vom fi toți bătrîni, într-un final, de asta e bună și un pic de ... autoeducație! Dar să ne întoarcem la proiectele de anvergură, promovate de Editura „Paralela 45” și de Călin Vlasie...! În primul rînd prin cele două mari proiecte apar cărți frumoase, „apetisante”. Cînd vezi o carte din colecția „opera poetică” te apucă, realmente, foamea de poezie! Ca autor te simți confortabil într-o colecție frumoasă, trebuie să recunosc.

- Cum se scrie astăzi? Este o mare diferență de cum se scria acum 20, 30 de ani? Sunt sprijiniți, încurajați poeții tineri de azi de critica literară?

- Dar acum 20, 30 de ani tot noi eram cei care scriam poezie, nu-i așa? Alături de confrății mai maturi, evident. Critica literară trebuie să lase literatura în pace, numai așa poate să o ajute. Confuzia de valori este rodul exercițiului critic făcut defectuos, tendențios, din prostie, din interes. Critica cumetrială, critica amabilă, critica de dragul de a te numi critic literar, critica făcută de oamenii fără gust, fără caracter chiar, toate astea la un loc sunt un Vezuviu într-o literatură. Pînă cînd se va demonstra (științific?) că tendința indivizilor de a scrie poezie e, totuși, o boală, cred că e bine să ne bucurăm de această anomalie.

- Curente și generațiile literare pot forma și contura destinul unui scriitor?

- În condițiile în care poezia evoluează spre minimalism și spre mizeribilism, mai degrabă cred că poezia e influențată de... curenții marini, de curenții dintre două ferestre lăsate deschise, de curenții din paharul cu apă...! Mai degrabă cred că fiecare scriitor adevărat, fiecare poet adevărat generează un curent poetic propriu.

- Și pentru cei ce vă cunosc mai puțin, dați-mi voie să vă fac o scurtă prezentare, preluînd cîteva date din „Dicționarul Academiei”: sunteți născut la 6 iulie 1958, Grumăzești - Neamț, absolvent al Facultății de Filologie din cadrul Universității „A.I.Cuza” din Iași, specializarea Română - Limba latină cu licența în anul 1986, cu teza „Paradigma erosului în poezia lui Ovidius”. Sunteți Doctor în Filologie din anul 2004 cu teza „Tinerete fără bătrînețe și sentimentul tragic al timpului”. De asemenea, fondator și director al revistei de cultură „Antiteze” în perioada 1996 - 2007. Director și fondator al revistei de cultură, arte, atitudini „Conta”, din anul 2010. Director al Direcției pentru Cultură a județului Neamț din anul 1995 (cu mici întreruperi) și profesor asociat la Facultatea de Muzică din Piatra Neamț, filială a Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj Napoca, din anul 2005, unde a susținut și susține cursul de Estetică generală și estetică muzicală. În prezent, sunteți director al Bibliotecii Județene „G.T. Kirileanu” din Piatra Neamț. Ce ar mai fi de adăugat? Ce nu știu încă cititorii despre dumneavoastră?

- La o întrebare așa de lungă, am să dau un răspuns la fel, care să completeze, de fapt, introducția: sînt ortodox practicant, familist de vocație, chibiț de fotbal, povestaș, fost fumător, patriot, de două ori pe an iau bilete la loto, șofez din plăcere sute de kilometri într-o zi, dacă e cazul, călătoresc spornic pe urma imaginației, prefer apa minerală apei plate, scriu romane din plăcerea de a-mi povesti mie

diverse lucruri, iubesc Grecia, scriu pentru cititori deștepți și împăcați/ neîmpăcați cu sine, scriu, în general, cărțile pe care aș fi vrut să le citesc scrise de alții. Să mai spun? Îmi lipsește organul invidiei, de asta nici nu știu cum să reacționez la invidia celorlalți. Detest șovinismul, extremismul de orice fel. Am prieteni pe toate continentele, de toate rasele, cu care comunic cultural și uman fără nicio urmă de prejudecată. Detest ideologiile care vor să ne confişte destinele, care urîtesc istoria. Am să spun și eu ca părintele Iustin Pârveu: toate ideologiile sînt bune în istorie, sînt admirabile, pînă cînd apare prima picătură de sînge. După aceea sînt absolut detestabile. Să mai spun? Am cultul prieteniei, din păcate nu am găsit așa de mulți prieteni pentru cît suflet am de risipit. Dar nu toți oamenii știu să se comporte cu sufletul pe care li l-ai pus în palme. Unii se comportă așa cum se comportă cu fluturile pe care îl culeg de pe o floare: întii îl admiră, apoi îi smulg aripile. A primi prietenia cuiva e o chestiune de har, de educație, pînă la urmă.

„Orice călătorie este o chestiune de imaginație. Sînt oameni pe lumea asta care au atîta imaginație încît își resimt toată viața ca pe o vacanță continuă pe pămînt”

- Ați publicat numeroase cărți, din care am să amintesc cîteva: „Poeme în alb-negru” (1987), „Intimitatea absenței” (1992), „Fratele meu, străinul” (1995), „Supraviețuitorul și alte poeme” (1997), „Complicitate” (1998), „Goliath” - proză scurtă (1999), „Îngerul căzut” (2001, ediția a II-a în 2003, Premiul Uniunii Scriitorilor din România), „Bătrînul și Marta” (2002, ediția a II-a 2005), „România pe înțelesul tuturor”, (2003, ediția a II-a 2012), „Gloria milei” (2003), „Podul” (2004, teatru); „Tinerete fără bătrînețe și sentimentul tragic al timpului” (eseu, 2004; ediția a II-a, 2012), „Părintele Iustin Pârveu și morala unei vieți cîștigate” (2005), „Poezii alese” (2006), „Cu părintele Iustin Pârveu despre moarte, jertfăși iubire”, (2006); „Părintele Iustin Pârveu: daruri duhovnicești”, (2007, ediția a II-a 2011), „Părintele Iustin Pârveu: o misiune românească și creștină” (2008, ediția a II-a 2013), „O dramă la vînătoare”, (2008), „Frig”, roman epistolar, în colaborare cu Aurel Dumitrașcu, (2008), „Iadul etic, iadul estetic” (2008, conferințe, studii, eseuri despre influența eticului asupra esteticului în societatea actuală), „Paznicul ploii” (2010), „Cucuta” (2011), „Contribuții la estetica umbrei” (2012, eseuri, dialoguri, conferințe), „Urma”, roman (2013, Editura „Cartea Românească”), „Laika”, roman (2014, Editura „Cartea Românească”, Premiul Uniunii Scriitorilor din România), „Luna Zadar”, roman (2016, Editura „Cartea Românească”) ș.a. este o muncă enormă, aproape că te poți întreba cînd aveți timp să scrieți atît, să citiți, să conduceți o instituție, o revistă, să organizați atîtea evenimente, să publicați...!

- Practic aș fi vrut să scriu o singură carte, dar mi-au ieșit mai multe. Uneori mă recitesc, cîte o pagină, două și mă găsesc străin. Cărțile mele sînt biografia mea, sînt vîrstele și experiențele mele de viață. Ca și cum ai avea în față niște fotografii din copilărie sau adolescență și chipul celui de acolo îți face semn, la un moment dat, cu ochiul. Tresari.

- După atîtea evenimente și proiecte, cred că vă pregătiți și de o vacanță frumoasă. Cum ar arăta vacanța ideală pentru dvs.?

- Vacanța ideală este în teritoriul unui „dincolo” indistinct, de unde să te poți întoarce acasă cu un chef de muncă împlinit. Îmi plac vacanțele active,

culturale care mă scot din mărunțișurile lumii cotidiene. Vacanțele cu familia mea formată din Carolina și Vlad îmi sînt memorabile, am descoperit împreună cu ei țări fără nume, orașe fără nume, cărora a trebuit să le dăm noi identitate. Orice călătorie este o chestiune de imaginație. Poți să ajungi în insulele cele mai exotice, dar să nu poți ieși din sinele tău. Poți să ajungi la Paris, dar să te simți ca acasă. Or, la Paris trebuie să te simți ca la Paris, în insulele exotice trebuie să fii „un sălbatic” al locului. Sînt oameni pe lumea asta care au atîta imaginație încît își resimt toată viața ca pe o vacanță continuă pe pămînt. Poți să îți imaginezi acest lucru?

- O dorință neîmplinită, dar perfect posibilă?

- Să prind peștișorul de aur și el să îmi propună să îmi îndeplinească trei dorințe. Și eu să îi cer, în contul fiecărei dorințe, cîte un peștișor de aur care, la rîndul lui/ lor, să îmi îndeplinească cîte trei dorințe. Apoi fiecare dintre acești peștișori de aur să stea la coadă și să îmi ceară să formulez cîte trei dorințe și eu să le cer la nesfîrșit cîte trei peștișori de aur, cărora să le cer să îmi îndeplinească cîte trei dorințe ...! În final, mările lumii să fie pline de peștișori de aur care să îndeplinească dorințe cît nu poate omenirea să formuleze. Nu-i așa că ar fi o lume ideală?

- Da, cu siguranță că ar fi o adevărată lume ideală. Deși răspunsul acesta pare o adevărată poezie, în încheiere vă rog să ne lăsați un poem din cartea de versuri în pregătire ...!

- Cu plăcere.

Călătorie la capătul morții

Lucrurile sînt în esență simple
stelele sînt pe cer
marea e în cuibul de nisip
rana lui Ahile e în călcîiul vulnerabil

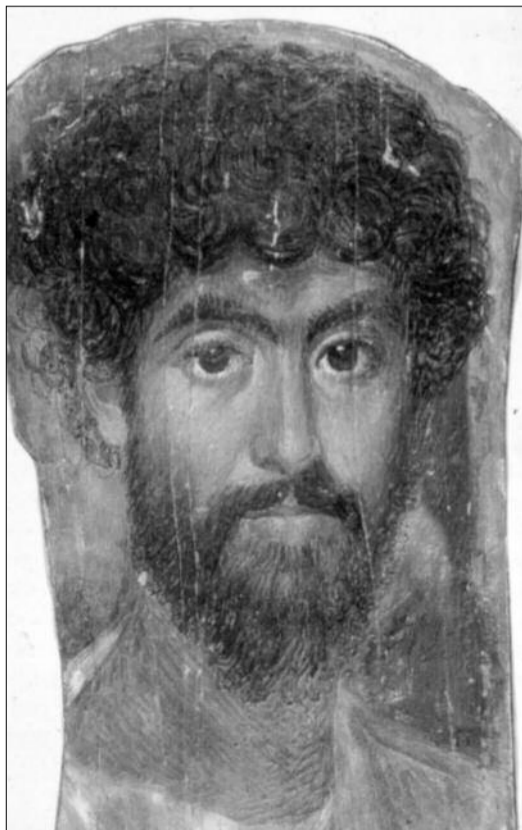
ochiul captiv în imaginea bolnavă
clipește rar
ca un zeu obosit de atîta serenitate;

iar viața?

viața e dovedit
- cu miliarde de martori -
că e o călătorie
la capătul morții

bine, eu știu, toate lucrurile astea,
le spun, dar nu am cum să probez
pentru că în jur
totul se degradează într-un ritm
care mă lasă mut de surpriză.

Galați - Piatra Neamț, iulie 2016

...sînt ortodox practicant, familist de vocație, chibiț de fotbal, povestaș, fost fumător, patriot, de două ori pe an iau bilete la loto, șofez din plăcere sute de kilometri într-o zi, dacă e cazul, călătoresc spornic pe urma imaginației, prefer apa minerală apei plate, scriu romane din plăcerea de a-mi povesti lucruri, iubesc Grecia, scriu pentru cititori deștepți și împăcați/ neîmpăcați cu sine, scriu, în general, cărțile pe care aș fi vrut să le citesc scrise de alții.

interview

Liviu Ioan Stoiciu

Dinspre poezie, azi. La români

Mă simt norocos că am apucat vremuri în care poezia scrisă în limba română a rămas în prim plan și că poezii au dat tonul reinnoirii în literatura română. Există o continuitate magnifică a poeziei la noi, nici măcar Revoluția din Decembrie 1989 n-a provocat o ruptură, un gol. În condițiile în care în alte literaturi cu pretenții din Occident (să rămân numai la el) poezia a intrat în reflux, trecută în plan secund, nu se mai premiază... Vă rog! (Mă iertați, e curioasă noua mea admiratoare, Alexandra) — *Cum vă imaginați un portret al poetului român din ziua de azi? Este el definit de anumite predispoziții, motivații intrinsece?* (Înțelegeți, nu sunt singur, acum, când vă vorbesc. Ea e vocea mea interioară. N-am cum să-i ignor întrebările. Îmi permiteți să-i răspund, fără farafastăcuri, ne putem completa) Deci: Nu cred că s-a schimbat, de când lumea, condiția poetului — dacă s-a născut poet, dacă e tânăr sau bătrân, doar conjunctura s-a schimbat, particularitățile epocii în care s-a născut. Un portret al poetului român de azi? Pot fi și eu un exemplu? „Poet” e un cuvânt magic, prefer scriitor... Citiți Fișa mea biobibliografică și vă puteți imagina un portret de scriitor român (mai bun, mai rău)... Sau vă referiți la un portret al poezilor anilor 2000? Stau și ei în cârciumi, au obsesii erotice (sigur, ei sunt avantajați față de mai vechile generații trecute, având acces gratuit la site-uri porno și la filme porno „după miezul nopții”, plătite pe cablu TV), au încercat stupefiantele care te pot sensibiliza și inspira. Nimic nou, sunt predispoziții care sunt specifice poezilor (artiștilor, în căutare de inedit și de surescitare a „genei creației”). Până la 25 de ani am trăit și eu într-o boemă nebună, dar după ce mi s-a născut un copil, după căsătorie, m-am „adunat de pe drumuri” și am renunțat la orice exces. Azi sunt un banal scriitor, neinteresant prin nimic în viața de zi cu zi — mai merg la redacția *Viața Românească*, la București (unde am domiciliul stabil), cu o colaborare; totodată, m-am retras parțial la marginea Brașovului (fără să mă apropiu de scriitorii brașoveni și de viața lor literară), urc pe munte de câte ori am chef, fără să forțez, colaborez la reviste literare (la unele am rubrici; pierd multă energie să mă achit de obligații), citesc neîndestulător și mai scriu fără să mai am vreun scop...

Am fost întrerupt. Spuneam că poezia a rămas o regină spirituală, cel puțin din 1964 încoace, de când eu am început să citesc și să scriu „regulat”... (Intervine iar admiratoarea mea, Alexandra) — *Aș dori să vă întreb: ce anume vă determină să scrieți? Scrieți dintr-o nevoie personală sau pentru public? Doriți să transmiteți un mesaj anume prin intermediul poeziilor dumneavoastră?* (Parol...)

— Scriu de la 14 ani „regulat”, va să zică, din 1964 (până la 14 ani am scris la întâmplare; am poeme păstrate de la 11 ani, din 1961), trebuind să „umplu” reviste ale mele (scrise de mână, pe coli A 3 îndoite) cu poezie, proză, jurnal, eseu sau cronici literare, dramaturgie și publicistică. Am avut la un moment dat șapte „reviste” ale mele (le citeau colegii și profesorii de liceu, sau cei din familie, rude, cunoștințe; le și vindeam). Am debutat în *revistele* mele. Am crescut din scrisul meu, n-am avut modele. M-am profesionalizat, vrând-nevrând (în bine sau în rău) în mai toate genurile literare — azi am cărți de versuri, de proză (romane), de jurnal-memorialistică-eseu-publicistică și de teatru, adică de-a lungul vieții am acoperit mai toate genurile literare promovate în „revistele” mele cu ghilimele din adolescență. Poezia, firește, a rămas tot timpul pe primul loc, sunt dependent de ea „fiziologic”. Am abandonat însă din prima

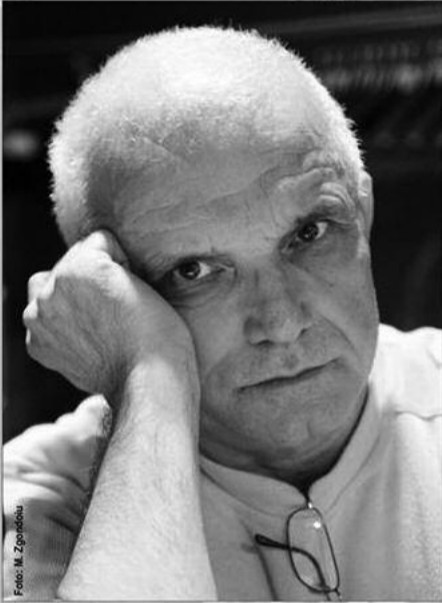
tinerețe critica literară (interesant, azi sunt critici literari care nu se consideră scriitori; avem astfel scriitori și critici, separat dar... împreună în Uniunea Scriitorilor; așa cum nici traducătorii nu se consideră scriitori, dar sunt membri ai Uniunii Scriitorilor; sigur, creația ne leagă pe toți), considerând că-ți trebuie școală specială pentru critică și o simțire aparte de analiză și studiu „la rece”, de gust și impresie (scriitorul rămâne la masa de scris un visător cu capul în nouri, nu și criticul, mereu cu picioarele pe pământ). De ce am început să scriu? Habar nu am, a fost o pornire interioară, de nestăpânit. Vocație? De ce mai scriu și azi, la 66 de ani? Din aceeași pornire, chiar dacă între timp am înțeles că totul e zădărnice pe lumea asta. Scrisul m-a împins la sinucidere și tot el m-a salvat, el produce otravă și totodată, antidotul ei... Nu mă refer la viața literară (cu dezamăgiri, frustrări legate de funcționarea Uniunii Scriitorilor sau de supraviețuirea între colegi scriitori, unii geniali, alții „mai puțin dotați, dar... buni”), ci la viața personală. „Personal” sunt interesat numai de limitele mele, cu mine mă lupt, nu cu lumea literară — știind că sunt atât cât mi s-a dat „de la mama natură” și că n-are rost să-mi bat prea tare capul cu nedreptatea publică de la un moment dat (deși reacționez). O problemă nerezolvată fiind aceea a receptării a ceea ce scriu (dar nu-i invidiez pe cei ce au succes, „așa le-a fost lor scris să se bucure de glorie în timpul vieții”; lasă că în regim literar succesul poate dăuna... posterității; știindu-se că prea mulți dintre cei considerați mari scriitori în timpul vieții, după moarte dispar în neant). De ce scriu, totuși? Fiindcă „așa am fost lăsat” (păgubos în lumea reală, sper să fi câștigat în lumea spirituală, dacă pot să spun așa). N-am știut ce să fac în timpul liber cu mine — am scris, am citit (mai ales am citit), inclusiv în zilele de sărbătoare... N-am scris să demonstrez ceva, cuiva din public, Doamne ferește. Am scris descoperind că scrisul e și o formă de tratament intern, el te eliberează de presiunea „sufletului înlănțuit”, care mereu tânjește.

Revin. Ce voiam să subliniez din start — în 2016, sunt trecuți cu mult cei 30 de ani ai unei generații creatoare, care-i cuprinde pe optzeciști, pe nouăzeciști și pe douămiiști. S-a închis cercul. E de așteptat acum să apară o nouă generație de poeți. N-am să fac o listă a optzeciștilor. Slavă cerului, optzeciștii au reprezentanți de marcă și în afara țării: un Mircea Cărtărescu și un Matei Vișniec merg pe covoare roșii. Nominalizările la premiile literare care contează sunt și azi dominate de optzeciști. Optzeciștii ocupă poziții-cheie în viața literară, la Uniunea Scriitorilor (la centru și la filiale), la PEN România, în fruntea revistelor literare; sau au edituri și sunt influenți la universitățile și liceele care cresc viitori scriitori. Sunt și ambasadori între optzeciști, dacă o asemenea „acoladă” impresionează. Optzeciștii au antologiile lor de versuri, proză și texte teoretice, au loc de cinste în manuale și cursuri universitare, sau în istorii literare. Optzeciștii au impus o paradigmă a lor în literatura română (și nu mă refer numai la contestatele *textualism* și *postmodernism*), fără prezența lor literatura română de azi este imposibil de conceput. Intrați în competiție cu literatura română scrisă până la ei (și, mai nou, cu literatura română scrisă de urmașii lor, nouăzeciști și douămiiști), au compatibilizat literatura română cu literatura universală, depășindu-și limitele. Pe de altă parte, atitudinea optzeciștilor la masa de scris a grăbit prăbușirea comunismului (a regimului dictatorial): ei au operă scrisă înainte de Revoluție și după Revoluție. Destinul aparte le-a înjumătățit viața literară: tinerețea în

Centrul Cultural Pitești

Conferințele Municipiului Pitești

Liviu Ioan Stoiciu

Poezia românească azi

Coordonator: scriitorul Dumitru Augustin Doman, redactor-șef revista *Argeș*

Joi, 30 iunie 2016, ora 17.00, Centrul Cultural Pitești, Sala Ars Nova

totalitarism și maturitatea în libertate. Adică optzeciștii se dovedesc a fi produse performante ale comunismului și ale democrației postcomuniste. Din păcate, nu și-au prea găsit criticii pe măsură care să-i evalueze la adevărata valoare. Și Nicolae Manolescu (cei alți autori de istorii literare nu contează) le-a perceput esența operei doar tangențial. Dacă n-ar fi avut propriii critici de excepție, optzecismul ar fi fost considerat ca o mișcare literară care a acționat în grup și s-a autoimpus forțat, liderii lui fiind detronați din interior, conform unor politici de gașcă. Scepticii pot vedea însă că personalitățile optzeciste au stilul lor recognoscibil. Sunt poeți optzeciști care au publicat și cărți de proză, teatru și eseu sau publicistică, dar și de critică de valoare, ocupând primele locuri în ierarhiile fiecărui gen...

„Ascultă-ți vocea interioară!” Sunt întrerupt, grațios, iar de admiratoarea mea, Alexandra, de care sunt atât de mândru, vă dați seama: — *Având în vedere că ați publicat numeroase volume de poezie, ne puteți spune care au fost momentele cheie, definitorii, care v-au marcat cariera literară?*

— Am publicat 15 volume originale de versuri. Momente cheie? Anul 1973 (împliniseam 23 de ani), când am avut șapte tentative de sinucidere (cu șapte salvatori), luând seama că sunt un ratat — conduceam la București un cenuclu literar studențesc (intitulat „3,14”, care a dat literaturii române o seamă de scriitori, în timp) și ajunsesem într-o fundătură. Culmea, ultima tentativă de sinucidere a găsit un remediu: definitivarea primului meu volum de versuri (care avea să nu apară niciodată), intitulat „Libertatea de a fi”... Au urmat ani la rând de definitivare de volume de versuri, trimise la concursurile de debut editorial, deschise de editurile de stat, volume care nu aveau nici o șansă în fața

conferințe

Principii, convingeri legate de creația literară? În timp, îți crezi propriile reflexe la masa de scris, nu vrei decât să fii tu însuși. Ești intrat într-o competiție personală, în primul și în ultimul rând, mergi în direcția primită din naștere, adăugând ceea ce ți se dă din mers, în împrejurări diferite.

juryilor! A trebuit să aștept șase ani să se învețe juriile cu „noua poezie”, care avea să se numească „optzecistă”, și să debutez cu o carte a mea, „La fanion”, în 1980, impus de Laurențiu Ulici (volum premiat de Uniunea Scriitorilor, care avea să-i dea greutate), aveam deja 30 de ani... Moment cheie a fost și când mi s-au selectat cinci poeme (dintr-un volum trimis în manuscris) într-un „Caiet al debutanților — 1977” (la Editura Albatros, apărut în 1978), m-am bucurat cum nu m-am mai bucurat la nici un alt volum publicat. Atunci am înțeles că pot să continui să sper că voi debuta cu o carte a mea (a trebuit să apar cu alte zece poeme într-un alt „Caiet al debutanților — 1978”, la aceeași editură, apărut în 1979), eram pregătit... N-am făcut parte dintre „poetii” care să fi fost răsfățat de public nici înainte de Revoluție, fiind „neînțeleș” (cum sunt avangardiștii); sunt și azi un „outsider”.

Observ că Alexandra e mai mult interesată de evoluția mea. Pot fi eu un exemplu, totuși, legat de tema conferinței, „Poezia românească, azi”? Despre ce poezie ar trebui să vorbesc, de fapt? Despre arte poetice contrare, în particular? Sau despre dimensiunea estetică a expresiei lirice, în general? Vin dintr-o lume a poeziei de avangardă. Voi pleda pe scurt pentru reevaluarea ei critică. E anacronică o asemenea etichetare, *poezie de avangardă*, azi? Teatrul de avangardă e o permanență, acceptat-considerat valoros (o mărturie și el a sensibilității postmoderne), la fel filmul de avangardă sau pictura de avangardă (las la o parte un Dali sau un Picasso, rămași în istoria recentă). Ba chiar și clipurile muzicale, de un suprarealism nebun, au succes (las la o parte muzica de azi cultă, ruptă în bucăți), nu se plânge nimeni că... nu sunt ușor de înțeles. Ce sânt înțeleși, o stare de spirit, perenă? Toate sunt „înțelese” și apreciate, nu sunt blamate. Numai poezia de avangardă de azi (starea de creație în spiritul avangardei) nu e înțeleasă, și cel mai adesea e minimalizată, considerată minoră, dacă nu e aruncată direct la coș, autorul fiind acuzat de incoerență, imaturitate sau mai rău, de submediocritate. Și asta se întâmplă într-o limbă română care a dat lumii o avangardă ieșită din comun, inițiind-o chiar. O avangardă care a traversat secolul XX și care continuă și la generațiile postdouămiiste... Care e secretul poeziei de avangardă? Întrebați-i pe Eugen Ionescu și Emil Cioran. Sau pe poeții mari români contemporani, dispăruți sau în viață. Puteți s-o confundați cu absurdul psihic, inclusiv de tip Nichita Stănescu, jucat. Autorul poeziei de avangardă se exprimă „natural”, fragmentând discursul, urmărind cursul gândului — care o ia tot timpul razna, gândim în paralel la mai multe lucruri deodată și la cu totul altceva decât vorbim, el face caz de biografia lui (fie și jurnal) sau a altuia, încercând să transfigureze viața concretă, cotidiană. La el contează substanța sufletească...

Aveți o Ars Poetica în acest sens? Alexandra nu se lasă: *Ars poetica — simțiți că v-ați*

definit de-a lungul anilor un crez literar pe care îl urmați? A suferit acesta modificări de-a lungul timpului?

— Principii, convingeri legate de creația literară? În timp, îți crezi propriile reflexe la masa de scris, nu vrei decât să fii tu însuși. Ești intrat într-o competiție personală, în primul și în ultimul rând, mergi în direcția primită din naștere, adăugând ceea ce ți se dă din mers, în împrejurări diferite. Totodată, lectura (insistând pe cultura scrisă) îți îmbunătățește și vocabularul, nu numai „inspirația” (făcând comparație). E important să te respecti la masa de scris, să ai principii cu trimiteri creștine, convingeri morale (ele te conduc în tot ce întreprinzi, datorită lor subconștientul nu te trădează), să nu lași liberul arbitru să-și bată joc de sensibilitatea ta, de gândurile ascunse, de ideile tale „trăsnite”. Sigur, eu am o fire zbuciumată, sunt tot timpul nemulțumit de mine și am îndoieli și dileme, sunt răzvrătit și greu de stăpânit atunci când ating o limită. Toată tinerețea mi-a fost excedată de neliniște și nerealizare, a trebuit mereu să mă retrag în propria carapace să mă regăsesc, să nu intru în spitalul de nebuni, nefiind răsfățat în viața publică. M-am risipit, să dau un exemplu, după Revoluție, în publicistică politică (egală cu zero, fără viitor; vă reamintesc, eu n-am fost membru de partid nici înainte și nici după Revoluție, n-am fost interesat de funcții politice). Să mă dezintoxic de această publicistică de cetățean responsabil, scriam literatură (poezie, proză, teatru)... Acum, spre final, încerc să stau deoparte, să nu mă mai implic nici măcar în viața literară — încet-încet vreau să mă izolez cu totul, să nu mai enervez pe nimeni cu prezența mea, să scriu și să citesc pentru propria-mi fire, să nu mai fiu interesat de vreo „ieșire în față”, să mă retrag „la vatră”, considerând că mi-am făcut destul datoria publică, și față de mine. N-am nici o *artă poetică* de justificat (sună artificial), scriu „natural, așa cum îmi vine” — dacă sunt crezut pe cuvânt, bine, dacă nu sunt, atâta pagubă!

Să continui. Făceam o mărturisire legată de faptul că vin dintr-o lume a avangardei (asemenea colegilor mei de generație — nu toți, dar în bună parte: optzeciști, nouăzeciști, douămiiști)... Uitați. Întâmplarea face că în aceste zile mi-a apărut, la Editura Paralela 45, „Opera Poetică”, volumul 1 (e meritul exclusiv al directorului editurii, poetul optzecist Călin Vlasie; el a inventat această serie de autor, generos): adică primele mele patru volume de versuri, apărute până la Revoluție, le-am păstrat „la virgulă”, fără nici o un adaos sau scoatere de cuvinte. Trebuind să-mi recitesc versurile (de regulă nu le recitesc și nu le țin minte), să fac o corectură la culegerea lor pe computer, am constatat că am o grămadă de poeme pe care nu le mai înțeleg! Ele exprimă starea mea de spirit de atunci, uitată. Vă reamintesc, eu scriu de când mă știu *spontan*. Îmi amintesc și de acuzația că optzeciștii au scris „esopic”, să păcălească eventual cenzura comunistă. Îmi pare rău că trebuie să subliniez aici că eu am mers tot timpul pe mâna „inspirației”, a... „expresiei involuntare”, de avangardă, a... „gândirii

slabe”, a mișcării necontrolate (pe care N. Manolescu o expediază cu eticheta unui suprarealism fără viitor în „Istoria sa critică”, după ce-mi laudă prima carte de versuri, „La fanion”, 1980; acolo făceam caz de Ochiul Critic, de Dumnezeu creației), nu m-a interesat nici o clipă să „fentez” sau nu lirismul. Știți, am scris „așa cum mi-a venit, la un moment dat”. Vă dați seama că nu suport să mă înșel pe mine însumi la masa de scris, ce rost ar avea? Îndeosebi a doua („Inima de raze”, 1982) și a treia mea carte de versuri („Când memoria va reveni”, 1985) fac mai ales caz de Inexprimabil... E o obsesie de care nu am scăpat până azi. Să găsești cuvintele care să te exprime, să exprime o esență a limbii în care te exprimi. În volumul apărut în 2015, „Nous”, un poem se intitulează „Exprimă-te!” Ajungând, după o viață, să-i arăt cititorului „mură în gură” care ar putea fi cheia sensului poemului meu. Să descopere singur, critic, în sfârșit, ce e autentic și ce e simulacru mitic... La început am considerat că numai o conștiință confuză (un mental difuz) proroceste, că există o dinamică a formelor literare și că e normal să crești (sau să descrești) de la o carte la alta, înțelegându-te irațional. Că fac mereu recurs...

Stop! Admiratoarea mea Alexandra mă atenționează, nemulțumită, își depășește condiția, vrea amănunte noi: — *În deschiderea volumului „Nous” oferiți definiția acestui cuvânt, pe care ulterior o explorați în poezia cu titlul omonim, ca o formă de metatextualitate. Considerați că ați ajuns într-o etapă de redescoperire a sinelui, a eului creativ sau de reevaluare a crezului dumneavoastră poetic?*

— „Nous” e a 15-a mea carte, până la ea am tot „ars etape”, fiecare carte dorind să fie altceva. Am început cu Inexprimabilul, fiecare cuvânt pus pe hârtie fiind smuls spontan din inconștient. În a doua mea carte, intitulată „Inima de raze” un poem dă cheia versurilor mele de atunci, îl citez pe tot:

harșt!... tăie gâtul
leului ei, ajunsă până sub smochin, care
dormea, sârmanul, ramolit, fără grijă la
umbră...
și mângăli cu sânge
tot decorul
azvârlind, la urmă, capul
pe o tavă

doamnelor și domnilor, acuma
INEXPRIMABILUL: îl
lipim la loc, unu
doi trei, și!... o voce din public: să
îl trimitem să cumpere
chibrituri... (flurierături) din strada
principală, în spatele
himerei
lui roșii, vorba
vine, la
coadă (una încârligată, cu
săgeată în vârf), „sfântul
ioan” (patronul
meu), cu hernia lui la testicule, cu un felinar
cu ulei uitat

conferințe

